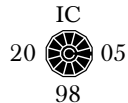

Kävelyretkiä

Promenader

Iconoclast Publications 6
© 2005 IC-98 (Patrik Söderlund & Visa Suonpää)
www.socialtoolbox.com

Kerrostumia/Sediment/Sediments
Turun taidemuseo – Åbo konstmuseum, 29.4.–29.5.2005

Cityoffset, Tampere 2005

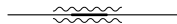

En stensluggvadens
Pustalabakken.

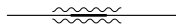

Porvaristo ei voi olla olemassa mullistamatta jatkuvasti tuotantovälineitä, sen seurauksena tuotantosuhteita ja edelleen kaikkia yhteiskunnallisia suhteita. Sitävastoin kaikkien aikaisempien tuotannollisten luokkien olemassaolon ensimmäinen edellytys oli vanhan tuotantotavan säilyttäminen muuttumattomana. Jatkuvat mullistukset tuotannossa, kaikkien yhteiskunnallisten olojen alituinen järkkäminen, ikuinen epävarmuus ja liike erottavat porvariston aikakauden kaikista muista. Kaikki tiukkaan piintyneet suhteet ja niihin liittyvät vanhastaan arvossa pidetyt käsitykset ja näkemykset hajoavat, kaikki vasta muodostuneet vanhenevat ehtimättä luutua. Kaikki säätyperäinen ja pysyväinen haihtuu utuna ilmaan, kaikki pyhä häväistään, ja ihmisten on lopulta pakko katsoa elämäntilannettaan ja keskinäisiä suhteitaan vailla harhakuvia.

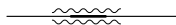
LUONTO

Natur

Kun pohdittiin nyt julistetun, Turun kaupunkia tarkoittavan asemakartta-kilpailun ohjelmaa, koetettiin myöskin selvittää kysymystä niistä pienemmistä ryhmistä, jotka vielä olivat jäljellä vanhempien aikojen rakentamiskausilta. Monta ehdotusta tehtiin ja innostus meidän hökkeleihimme oli kerrassaan suuri. Kaikki kunnioitus näitä vanhuksia kohtaan, kaikki ponnistukset saada vielä pitkät ajat eteenpäin nähdä ne keskellämme todistuksina rakennustavasta, joka vaikka kylläkin monessa suhteessa primitiivinen, voisi opettaa meille yhtä ja toista, ajautui karille sen johdosta, että kysymys nyt jo oli liian myöhään herätetty, että ei enää voitu muuttaa äsken vahvistettua asemakarttaa, joka barbarisesti kulki jäykkine katuineen yli kujien, että keinottelu ja tonttien osto oli jo liian pitkälle päässyt, ja että lopuksi meillä ei ollut mitään neuvoa radikaalisin keinoin pidättämään ennallaan hökkelit, kujaset, puutarhapalaset, nuo niin viekottelevan kauniit ja viihdyttävät, vaikk'eivätäkään aina aivan terveelliset kolkat usein hauskoine asukkaineen.

Puolalanmäen istuttamisen puistoksi teki vuosisadan vaihteessa aktuaaliksi toisaalta palontakaisten mökkien entistä ahkerampi purkaminen ja toisaalta taidemuseon perustaminen Turkuun. [K]aupunginvaltuusto osoitti rohkeaa kaukonäköisyyttä sijoittaessaan v. 1898 sen Aurakadun päätepisteeksi autiolle Puolalanmäelle, missä talo aluksi sai seurakseen harmaat, hujan hajan heiteltyt hökkelit.

Joen länsirannan palontakainen asutus kävi sitkeätä viivytystaistelua ja piti puolensa jopa Aurakadun varrellakin, mutta sen vielä 1880-luvulla yhtenäinen rintama oli kuitenkin vuosisadanvaihteessa hajoitettu moneen mottiin. Myös Puolalanmäellä oli hyökkäys sen eteentyönnettyjä asemia vastaan alkanut, ja kaikkialla se muodosti yhä jyrkemman vastakohdan uudenaikaisille, korkeille taloille ja ikään kuin häpesi olemassaoloaan.

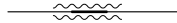

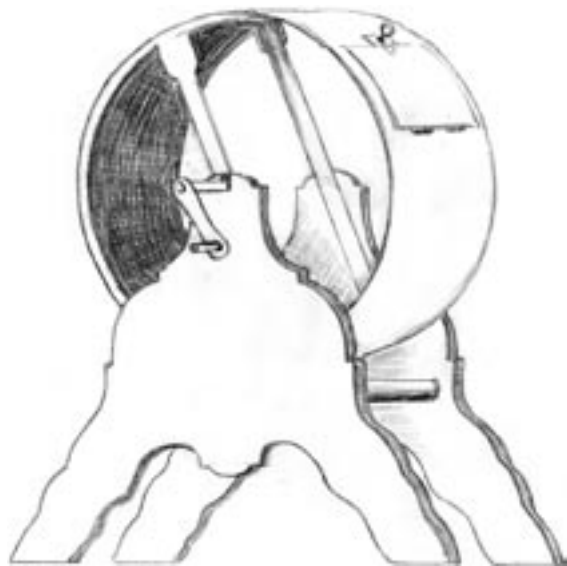

HALLITTU EPÄJÄRJESTYS

Behärskad oordning

TOMBOLA

ÅRLIGA BELOPPEN

å från Konstföreningens i Åbo årsutställningar försålda konstverk:

Å r	Till utlottning Fmk	Till samlingarna Fmk	Till enskilda Fmk	Till tombolan Fmk	Summa Fmk
1891	3,611	—	2,700	—	6,311
1892	4,050	3,762	3,095	—	10,907
1893	5,125	2,200	5,335	—	12,660
1894	5,645	3,720	6,870	2,100	18,235
1895	6,295	5,860	9,015	2,200	23,350
1896	5,915	3,037	6,775	1,700	17,427
1897	6,335	4,700	5,280	1,775	18,090
1898	6,865	4,025	7,890	2,000	20,780
1899	7,045	2,080	3,930	1,650	14,705
1900	6,995	1,925	8,099	1,720	18,739
1901	6,930	10,250	4,010	1,800	22,990
1902	7,180	4,325	11,565	1,850	24,920
1903	7,045	600	4,230	1,430	13,305
1904	7,653	9,850	6,490	—	23,993
1905	8,530	2,850	5,933	—	17,313
1906	8,065	930	11,145	1,485	21,625
1907	9,590	3,300	3,295	1,210	17,395
1908	8,970	1,170	4,980	1,270	16,390
1909	7,330	680	2,065	1,880	11,955
1910	8,800	4,435	4,870	1,350	19,455
1911	8,780	500	6,460	855	16,595
1912	9,090	5,500	9,985	—	24,575
1913	8,500	2,860	1,343	—	12,703
1914	7,920	825	1,484	—	10,229
1915	8,905	3,875	5,730	—	18,510
Konstföreningen i Åbo har sålunda förmedlat köp af konstverk för Fmk					433,157

Eiwätkö niin sanotut alhaisemmat kansankerrokset tunne rahtuakaan tarvetta käydä tuota uutta taiteentemppeleä katsomassa, sen sisustaan perehtymässä ja sitä kaikkea näkemässä, mitä siellä on nähtävänä – samasta hinnasta kuin markkinoilla marakatteja ja muita semmoista näyttellään kehoissa teltoissa, joihin katselijoita kyllä aina näkyy riittävän?

Kehoittamalla kehoitamme niitä lukijoitamme Turussa, jotka ymmärtävät, että ihminen ei elä yksistään leiwästä vaan tarvitsee myös taiteen särwintä ja joilla on 50 penniä liiknemään hywään tarkoitukseen, menemään taidenäyttelyyn siellä jalostamaan mieltään ja kehittämään kau-neusaistiaan!

M a t t i: ” ... Sanoit muissa kaupungeissa olevan suurempia työväentaloja, kuin tämä Turun työväentalo on.”

A n t t i: ”Niin on! Kun vanhat talot ovat käyneet pieniksi, on rakennettu suurempia, mutta se kysyy uhrautuvaisuutta ...”

M a t t i: ”Siellä on tärkeä kokous nyt, muttei sinne mahdu sisälle!”

A n t t i: ”Sitä minäkin – talo on liian pieni.”

A n t t i: ”Osta nyt arpoja. Nyt aletaan rakentamaan suurempaa taloa.”

M a t t i: ”Kyllä vanha talo kelpaa, en minä osta arpoja.”

A n t t i: ”Mutta minä ostan. Näes, joka koettaa se voittaa – katsos tässä on itselleni oman palstan hinta ja työväelle tulossa suuri talo.”

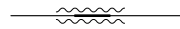
A n t t i: ”Tules Matti kokoukseen. Nyt mahtuu jo!”

M a t t i: ”Jaa, jaa, kylläpä jonotus loppui kun työläiset kortensa kokosivat.”

Asiamiehet huolehtikaa että Mattikin ostaa arpojamme!

PARATIISI

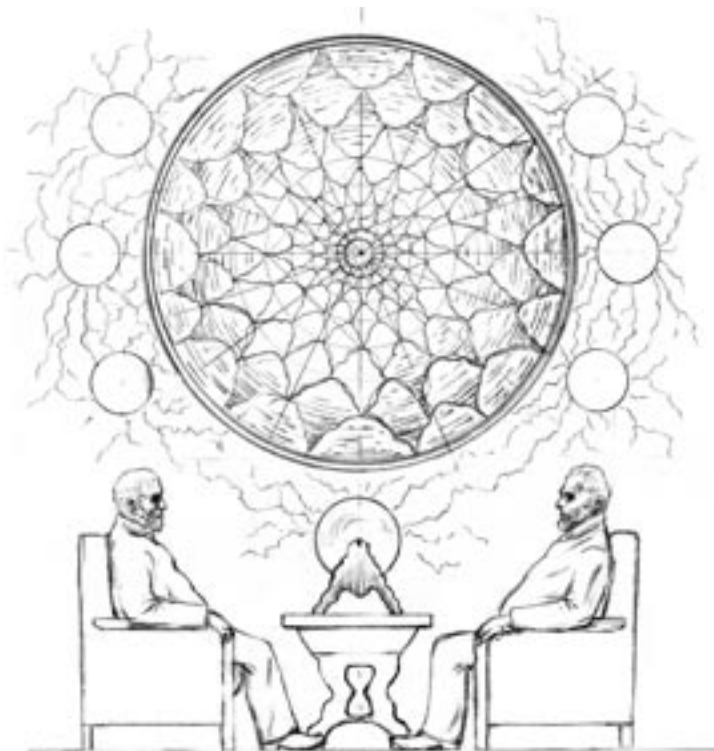
Paradis

Och då vi i detta ögonblick åter stå inför ett fullbordadt värk af kärlek till födelseorten, vet jag för visso sannerligen ej hvilketdera är mer impo- sant: gåfvans storlek eller dess omätliga bärvidd. Ty oafsedt det inflytan- de gåfvan kommer att hafva på konstens utveckling i hela landet, skall detta konstens tempel stå öppet för en hvar, såväl den fattige som den rike, den höge såväl som den läga.

Och så skolen I, bröder Dahlström, långt efter det er tid är ute beva- ra Edert minne ej blott som donatorer utan äfven såsom samhälls- uppfostrare.

Då Er tid en gång är ute! Vi alla, alla Edra medborgare känna Eder, men för att åt kommande generationer bevara dragen af tvänne ädla män haf- va stadsfullmäktige beslutit att af Eder vördsamt utbedja sig tillåtelse att i marmor, oförvansklig som Eder egen gärning, låta hugga Eder bild för att här uppställas och bevaras.

UNELMIA JA MELANKOLIAA
Drömmar och melankoli

KONSTFÖRENINGEN I ÅBO

har _____

Såsom _____ medlem tillöst sig

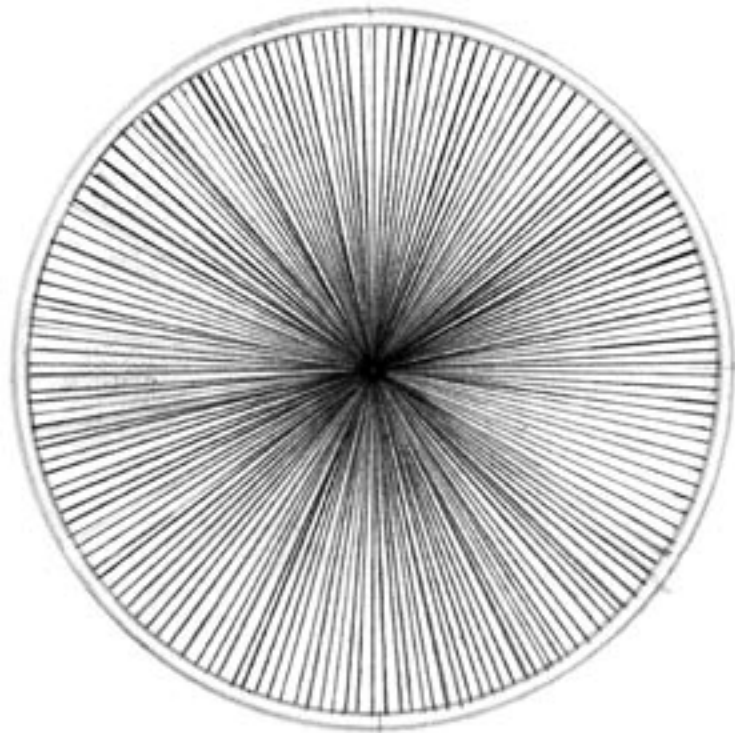
aktien n:o _____

Åbo, den _____ 19__

Å. Konstföreningens i Åbo vägnar

Ordförande

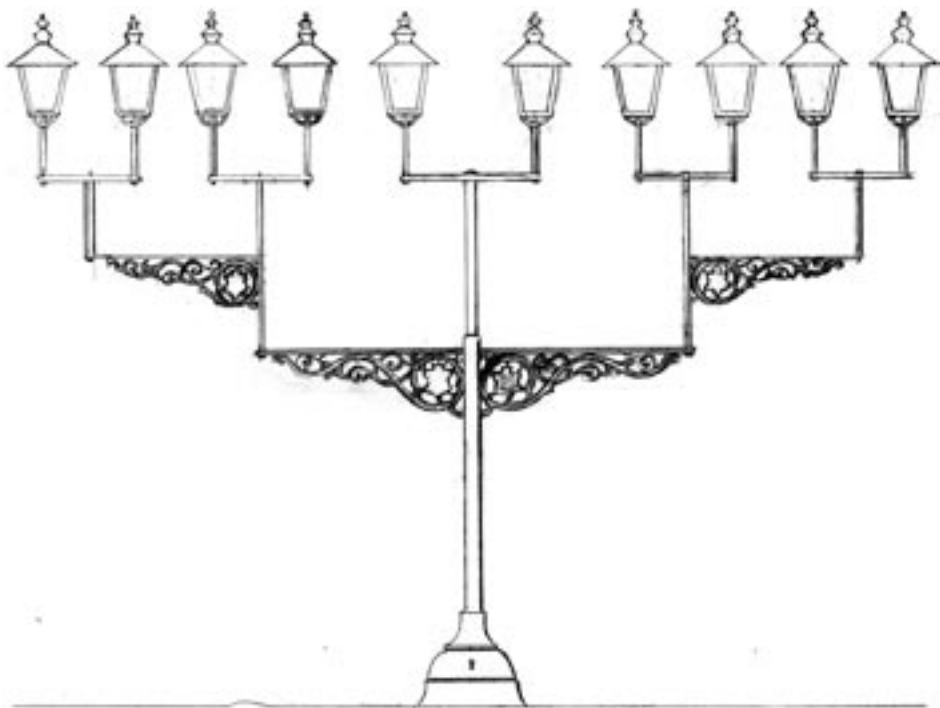
Sekreterare

JOKAISALLE OSANSA MUKAAN
För envar enligt sin lott

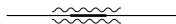
HALLITSEMATON KASVU
Obehärskad tillväxt

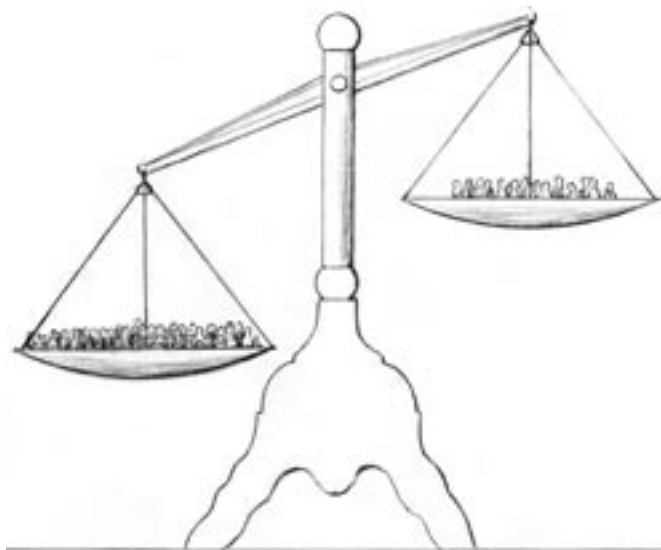
POLVEUTUVA VALISTUS
Härstammande bildning

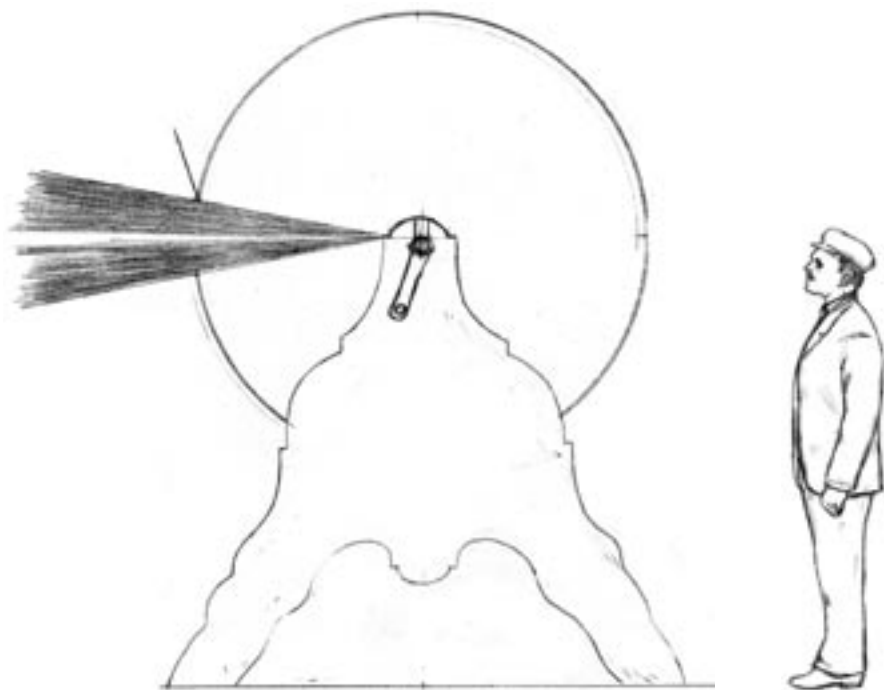
MAA ON LAILLA RAKENNETTAVA
Land skall med lag byggas

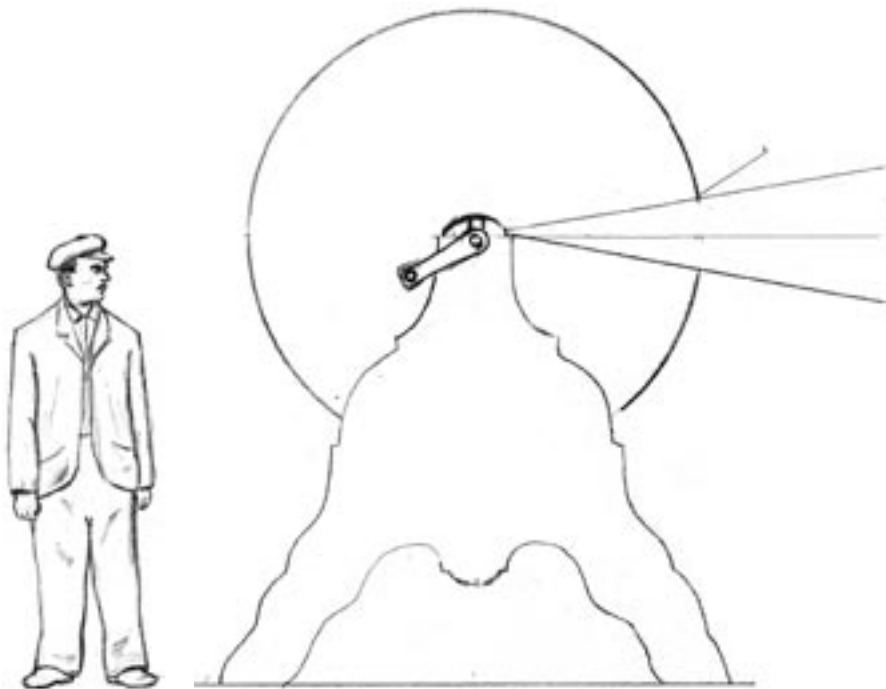
Nu som förr gäller satsen: Land skall med lag byggas. På denna norm lever och dör det finländska samhället. Det uppger ej för några hotelser anspråket på att vara och förbli ett rättssamhälle. Må sedan följderna bli vilka som helst.

KUOLLUT PAINO
Död vikt

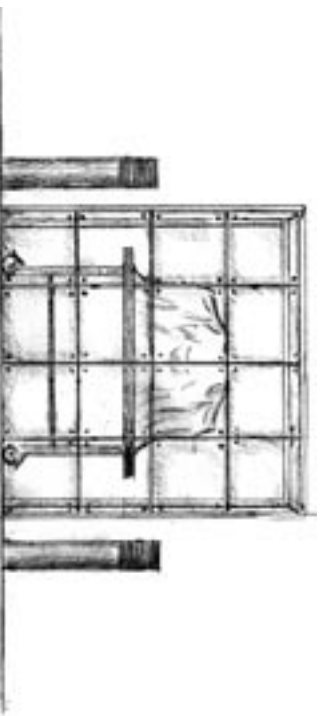
ANTIKVAARINEN HISTORIA
Antikvarisk historia

ELÄMÄ
Livet

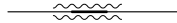

PUHDISTUS
Rensning

INFERNO

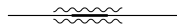
SUMMATON PALJOUS

Otaliga mängden

Kauppaneuwos Fr. von Rettig	Smk. 570,000
W:m Crichtonin ja Kumpp. O. Yhtiö	Smk. 415,000
Auran sokeritehtaan O. Yhtiö	Smk. 336,000
Turun Osakepankki	Smk. 316,800
Kauppahuone C. M. Dahlström	Smk. 220,000
Konsuli Alfr. Jacobson	Smk. 186,000
Turun vähittäismyynti ja anniskeluyhtiö	Smk. 184,000
Pohjoismaiden Osakepankki	Smk. 180,000
Leskirouwa M. Blomberg	Smk. 151,600
Osakeyhtiö John Barker	Smk. 142,000

Till HERR KOMMERSERÅDET
MAGNUS DAHLSTRÖM

Med tacksamhet från tjänstemän och arbetsledare vid Aura Sockerbruk

1. Handlaudan Erak Nylund
2. " O'läylund
3. " Arhby
4. Övante Theodor Schauman
5. Fabrikör N. Boman
6. Pastor Arthur Malin
7. Kammerrådet Magnus Dahlström
8. Doktor Carl von Heideken
9. Proföraren Heikki Liipola
10. " Salmiinen

11. Bokhandelsfirmt. Otto Lindeman
12. Disponenten Jokinen
13. Redaktör Matti Vuokkila
14. Redaktör Rafael Collander
15. Redaktör K.F. Hellsten
16. " Peth Heikkilä
17. Litteratören Lauri Soimi
18. Typografen O. Lindgren
19. Folkläroaren Matti Saarinen
20. " Lindström

8

25

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

Identifiernngen sluttades 14/11 1935 av S. D. dels enligt R. Lai: Collanders bok om storstrafken i Åbo 1906 och dels enligt minnelse av personerna.

21. V. häradshövding Antti Mikkola
22. Lagman Oskar Julius Tammenlin
23. V. häradshövding Kuno Alftan
24. Handlaudan C. G. Wahlström
25. V. häradshövding Torar Amisnaff

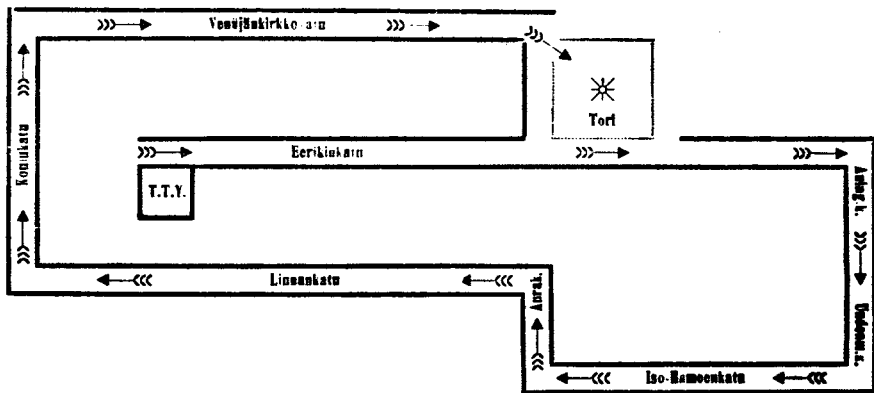

Taide on sivistyksen jaloin kukka, sanoo Saksan suuri runoilija Schiller. Sellaisena on taide tosiaankin kallis lahja, joka meille, tomun lapsille, sulostuttaa niin monta hetkeä sekä ilon ja surun päiwinä. Meissä herää sen vaikutuksesta ennen aavistamattomia ajatuksia ja tunteita. Juhlallinen, waloisa mieliala, kirkas ja ihana kuin kewäinen aamu tuhansine tunnelmineen. Arki-elämän raskas taakka tuntuu haihtuneen ja ikäänkuin näkymättömät siivet kuljettawat meitä mielikuwituksen merentakaisille maille. Wapaina kaikista suruista, tunnemme itsemme siirretyiksi ihanemaailmaan, jonka ylewä kauneus waikuttaa mieleemme suloista sopuointua ja mielenrauhaa.

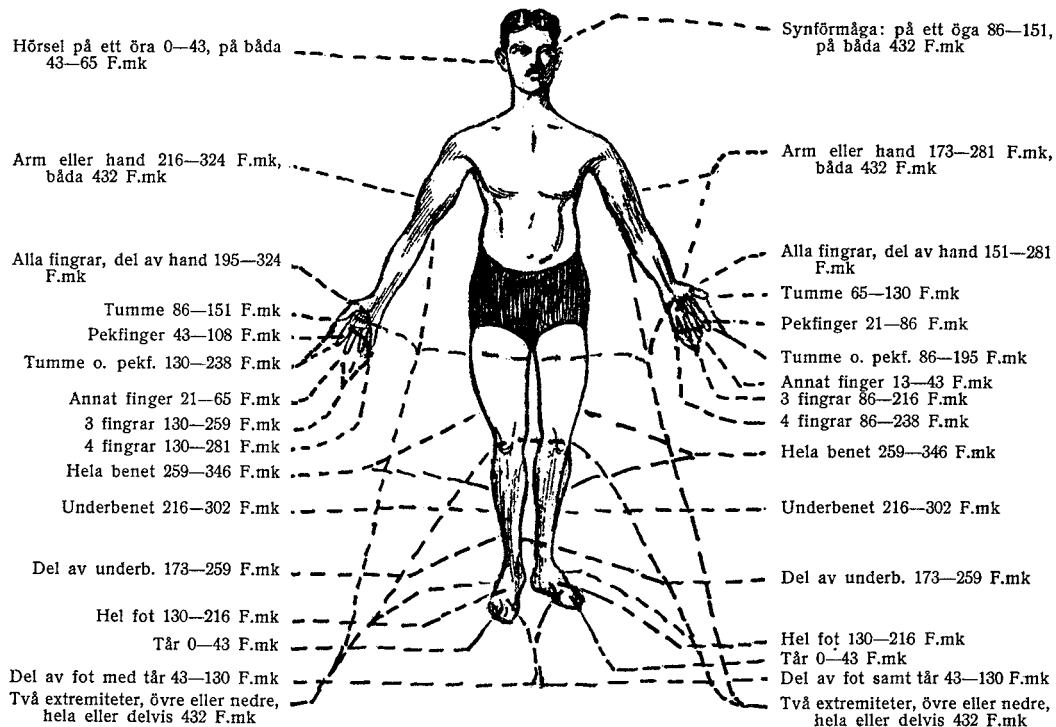

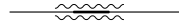

Vaikka vallitsi pureva, noin 30 asteen pakkanen, oli työnraatajia erittäin mahtava joukko liikkeellä. Porvarit ovista ja ikkunoista tirkistelivät, kiroten suurlakon liian suurta vaikutusta työväestöön.”

Vad människokroppen är värd.

MAAILMASSA

I världen

INBROTTSFÖRSÄKRA

DIN EGENDOM I

ÖMSESIDIGA FÖRSÄKRINGSANSTALTEN
SAMPO

SLOTTSGATAN 10, ÅBO. Tel. 1345 o. 618.

Tuntuu kuin koko kaupunki olisi wasaran alla, kun lukee sanomalehtien ilmoitus-osastoja. Wasara paukkuu säännöllisesti joka päivä, wälistä parissa kolmessa paikassa päiwittäin. Siinä menee laiwoja, taloja, arwo-papereita, kokonaisia kauppawarastoja, kaikellaisia oikeuksia ja welwol-lisuuksia, summaton paljous pikku tawaraa, rihkamaa tai suorastaan romua samassa mylläkässä.

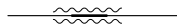

A. Ruohonens skoaffär omkring	100,000 mk.
Fr. Forss ekiperingsaffär	15–20,000 mk.
Mercator	20,000 mk.
Ahoniuss skoaffär	30,000 mk.
M. Gumplers beklädnadsaffär	150,000 mk.
Helenius guldsmedsaffär	5,000 mk.
Sahlstedts guldsmedsaffär	8,000 mk.
Anderssons uraffär	10,000 mk.
Petterssons guldsmedsaffär	6,000 mk.
Holländska cigarraffären	3,000 mk.
Åbo cigarraffär	3,000 mk.
Gardbergs kolonialvaruaffär	3,500 mk.
A. Päivärintas agenturaffär	600 mk.
Turun Tupakka	400 mk.
Olympia Cigarraffär	400 mk.
Förstes ekiperingsaffär	200 mk.

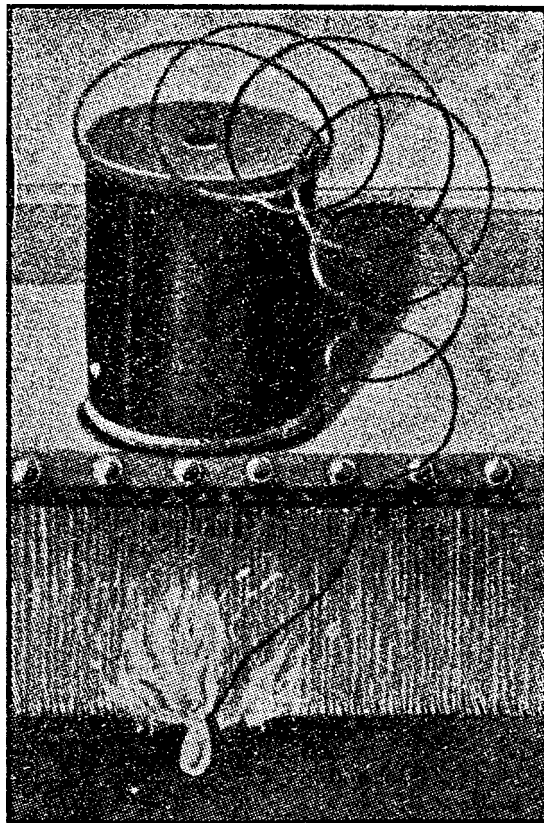
Korttelimäärin näkee taloja, joissa entisten komeiden näyteakkunain tilalla on uudet laudotukset, joiden läwitse ei pääse sisään päivänvalo eikä ulospäin sähkövalo. ... Laudat naulattiin lujasti kiinni, joten niiden poistaminen tulee aikoinaan tuottamaan paljon työtä sekin. Muutamain paikoin näkyi akkunain eteen pantawan kaksinkertaisiakin laudotuksia ja niiden väliin vielä täytettä.

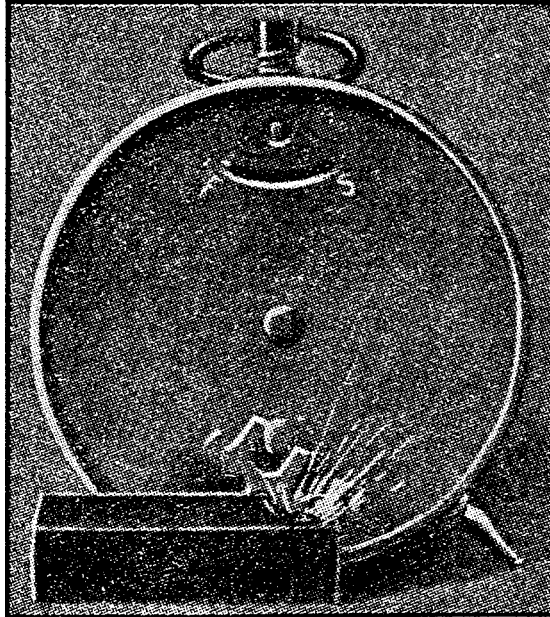

MYSTISKA ORSAKER
TILL ELD OCH BRAND

1977 (EPILOGI)

1977 (Epilog)

V.I. LENIN

LENINGRADIN
KAUPUNGIN
LAHJA
TURUN
KAUPUNGILLE
1977

LENINGRADS
STADS GÅVA
TILL ÅBO STAD
1977

ДАР
ГОРОДА
ЛЕНИНГРАДА
ГОРОДУ
ТУРКУ
1977

V.I. LENIN

LENINGRADIN
KAUPUNGIN
LAHJA
TURUN
KAUPUNGILLE
1977

LENINGRADS
STADS GÅVA
TILL ÅBO STAD
1977

ДАР
ГОРОДА
ЛЕНИНГРАДА
ГОРОДУ
ТУРКУ
1977

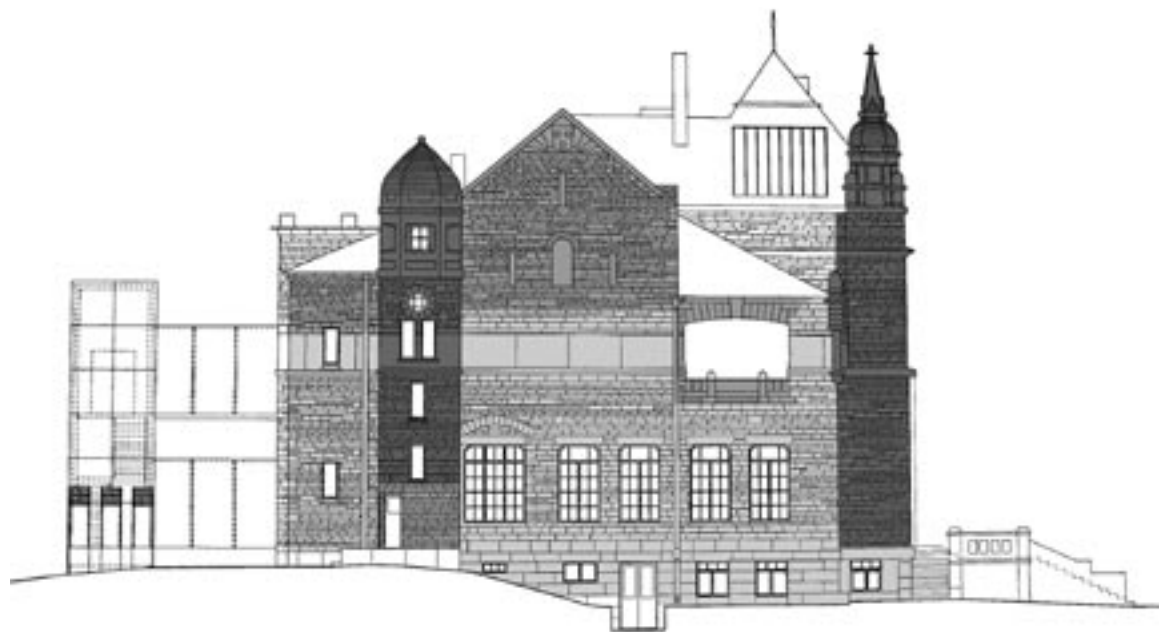
SAUMAT RAPAUTUNEITA, MÄRKÄÄ HIEKKAA.
KIVIMUURIT PURETAAN, RAPAUTUNEET LAASTIT JA TIILIMUURIN ULKO-OSA PURETAAN, SEINÄRAKENNE KUIVATETAAN JA RAKENNETAAN JULKISIVU UUELLEEN PAKKASEN-KESTÄVISTÄ MATERIAALEISTA SEKÄ TEHDÄÄN TERÄSVERKOSTA TUULETUSKANAVISTO KIVIVERHOUKSEN TAAKSE. JULKISIVUKIVIIN ASENNETAAN SAUMAPINNOILLE RUOSTUMATTOMASTA TERÄKSESTÄ RIPUSTUSTERÄKSET, JOTKA JUOTETAAN KIINNI TIILIMUURIIN.

SAUMAPORAUKSET MÄRKIÄ, KITTIMÄISIÄ, KIVET TUSSAHTAVAT LYÖTÄESSÄ. LUONNOKIVIVERHOUKSEN SAUMAUS UUSITAAN SITEN, ETTÄ VANHA SAUMALAASTI JA PEHMENNYT TAUSTALAASTI SAADAAN POISTETUKSI RIITTÄVÄN SYVÄLTÄ. KORJAUKSEN YHTEYDESSÄ KAIKKIEN KIVIPINTOJEN KIINNITYS TARKISTETAAN. KIVIEN KIINNIPYSYMINEN VARMISTETAAN TAUSTAMUURAUKSEEN KIINNITETTÄVIEN RUOSTUMATTOMIEN TERÄSSITEIDEN AVULLA.

SAUMAPORAUKSET KUIVIA, KIVET KILAHTAVAT LYÖTÄESSÄ. SAUMATAAN UUELLEEN.

TURUN TAIDEMUSEO

Jo kouluaikana opiskelijat joutu-
vat todella kovien kysymysten
eteen, mutta niitä ei vielä tiedoste-
ta samalla tavalla kuin sitten
"maailman ollessa avoinna" edes-
sä. Avoimuus on sitä, että taiteen
tarvitsijoita on vähän, taiteen ma-
teriaalit ovat kalliita ja pitäisi syö-
dä asua ja vaatetta itsensä
(eräissä tapauksissa vielä per-
heensäkin).

ÅBO KONSTMUSEUM

" JOS MINULLA OISI PULLOLLINEN
 MYRIKKYÄ KAATAISIN SEN
 KAHVIPANNUUN JA TARJOAISIN
 PULLAKAHVIT TURUN TAIDEH-
 DISTIKSEN JOHTOKUNNALLE JA
 VIELT PÄLON TÄYTERAKKUA "

Vapaus on se
 seil vapauden kaivo on
 nyt rinnassamme toverit oi
 ei a yhteistyöhön rintamahan käy
 pelastusta köyhille ei ennen näy

1. Vain vaino pois
 rauha parempi ois,
 sepusintu keskenämme vallitkoon

Oi vapaus kuule kutsua
 sua itkevät orvat kaipa
 Olet kuyhin ka sam pelastus
 siäsi vapausloulut kaiket.:

Vain jo ennu armas serastat
 ja surink inen hojartat
 mut muu aynkat pilvet varjostavat
 ja jylhäät vuoret omi vapauden tie.:

1. Vaikka muntas yös
 valjen kättä kun lys
 niin pilvet häihtou
 kylmyys voihtou tieltämme pois
 Oi vapaus kuule kutsua
 sua itkevät orvat kaipa
 olet kuyhin kanaan pelastus
 ei'ei vapausloulut kaiket.:

Joudu ille...
 Tuli kukaan ja ihmetti näin.
 Jotka ovat ivet tulin maan.
 Mutta solmiutui kontaktit siitti
 ja ruvettiin valistama.
 Luoje ties miten orivat he rautat
 peitä voimalla nikkon ja lain
 ...Tuli jokuista hokkua vettä
 jossa jotkut sai riippelit väin.:

Meidän hoidelliamme hommat täällä
 kaikki työvaprot ylläpöret muut.
 Meillä harrasta ei työ'illä.
 rattaat ruvettain hankittain muut.
 Eikö ihme omia onnesty millä
 sivelellijät ja luovudentru
 ...Meillä Suomen soljenteilla: kiki
 etteillä leppäin? epot.:

Ei se pehmemmii kättä mitä
 mikin hoidella tuotettain.
 Eikö tiljemma rintamame piätt
 miten Yhessä kuoostettain.
 Joka pöytä'li puolestamme mitit
 kikat voi tappama.
 ...Mutta mielostama tuki omie
 ihme y' voi kuoostama.:

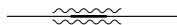
Kertoja alkaa kertoa, kun maassa näkyy keltaisia lehtiä, haavanlehtiä, pyöreitä ja kauniita kuin kultarahat, ja lumi sataa niiden päälle. Monena syksynä sataa kultaiset lehdet, ovat kuin rahat; keväällä harmaita, lehdet maassa. Mutta Pohjola rikastui, sammollansa, rahavalta. Kertoja alkaa:

– Siinä ne ovat meidän rahat. Lehtiä maassa.

Kertoja:

– Monena syksynä satoivat lehdet maahan. Joka syksy Pohjolan väki oli rikkaampi. Se teki itse rahansa, sillä oli sampo, joka sen rahan teki. Pohjola oli kauppamies, rahantekijä. Kun siltä kuka osti, niin kahdella rahalla sai säkin viljaa, ja kuka sille myy, saa siltä kahdesta säkistä yhden rahan, kämmenellensä. Sitä sitten ihmettele. On se ihme. Niin ohueksi tehty raha.

– Ne ... naulaavat nahkoja seinillensä, me haukia ...

Kleellä on maalaus, jonka nimi on "Angelus Novus". Se esittää enkeliä, joka näyttää siltä kuin aikoisi etääntyä jostakin, jota se tuijottaa. Sen silmät on avattu ammолleen, sen suu on auki ja siivet levitetty. Historian enkelin täytyy näyttää juuri tällaiselta. Se on kääntänyt kasvonsa menneisyyteen. Siinä missä tapahtumien ketju näyttäytyy meidän silmiemme edessä, siinä se näkee yhden ainoan katastrofin, joka lakkaamatta kasaa raunioita raunioiden päälle ja paiskaa ne sen jalkojen juureen. Se tahtoisi toki jäädä, herättää kuolleet ja kerätä yhteen sen, mikä on lyöty palasiksi. Mutta paratiisista päin puhaltaa myrsky, joka on tarttunut sen siipiin ja joka on niin voimakas, että enkeli ei voi niitä enää sulkea. Tämä myrsky kuljettaa sitä vastustamattomasti tulevaisuuteen, jolle se on kääntänyt selkensä, samalla kun rauniokasat sen edessä kasvavat tai vaaseen asti. Se, mitä me nimitämme edistykseksi, on *tämä* myrsky.

VIITTEET
REFERENSER

- 1848 4 Karl Marx & Friedrich Engels, *Kommunistinen manifesti* (1848). Suom. Juha Koivisto, Markku Mäki ja Timo Uusitupa. Tampere: Vastapaino 1998.
- 1854 28 Ferdinand von Wright, *Domargård* (1854). Olja på duk. Åbo konstmuseum. Bild: Vesa Aaltonen.
- 1890-t 44 Ernst Dahlström med familj o.a.. Åbo Akademis bildsamlingar. Dahlströms samlingar.
- 1895 47 Exteriör till Aura Sockerbruks ab vid Östra Strandgatan 48. Fabriksarbetare år 1895. I nedre raden till vänster: 1. Söderström, 2. Nymamn, 3. Davidsson, 4. Bergström, 5. Rosendahl, 6. Lindroos, Fred.R., 7. Stenberg, 8. Lindberg, portvakt, 9. Forss, G.W., 10. Wilén, 11. Fagerström, 12. Henriksson, 13. Lindgren, Joh., 14. Piipanoja, 15. Eklund, Joh. 16. Andersson, 17. Lehtinen, 18. Grönroos, 19. Lagerkvist, 20. Pesonen, 21. Mattsson, E.W., 22. Laaksonen, kokare Johan, 23. Laaksonen, 24. Roos, 25. Laine, 26. Wahlberg, Otto, 27. Flinkman, C.G., 28. Saarinen, 29. Leander, 30. Lindroos, 31. Lundén, 32. Michelsson, 33. Salonen, 34. Salminen, 35. Eino, 36. Lindström, 37. Hellsten, 38. Karlsson, 39. Wirta, Joh. 40. Kunt, 41. Salonen, 42. Leander, 43. Mattsson, Mik., 44. From, 45. Wallenius, Kusk., 46. Johansson, timmerman, 47. Ekroth, 48. Forsgren, Elias, 49. Ågren, 50. Gustafsson, 51. Cavenius, 53. Henriksson, 54. Koskinen, 55. Silfver, 56. Mäkinen, 57. Johansson, 58. Davidsson, Alfred, 59. Henriksson, 60. Wirtanen, 61. Cajander, 62. Forström, 63. Forsgren, 64. Hermansson, Al.Fred, 65. Ekman, 66. Grönlund, 67. Johansson, 68. Holmsten, 69. Fröblom, 70. Lamm, 71. Heininen. Åbo Akademis bildsamlingar.
- 1896 84 Akseli Gallen-Kallela, *Sammon puolustus* (1896). Tempera kankaalle. Turun taidemuseo. Ostettu Tty:n vuosinäyttelystä 1901.
- 1898 *Kannen kuva/pärmens bild:*
Puolalabacken med brandtorn (rivet år 1899). Söndrigt glasnegativ av C. J. Schoultz. Åbo Akademis bildsamlingar.
- 1903 3 ”Stenhuggning till museibygnaden Puolalabacken”. Åbo landskapsmuseum.

- 1904 46 "Äskettäin päättyneessä kunnallistaksoituksessa Turussa owat seuraawat henkilöt tai yhtiöt tulleet taksoitetuiksi allamainituista tuloista vuonna 1903:" Suurituloisimmat turkulaiset henkilöt tai yhtiöt. *Turun Lehti*, tiistaina helmikuun 16. 1904.
- 1904 30 "Konstmuseets öfverlämnande till staden". *Åbo Tidning*, 1 maj 1904. Detta tal hölls av stadsfullmäktiges ordförande, doktor Carl v. Heideken den 30. April. Tapauksesta raportoi myös *Turun Lehti* tiistaina toukokuun 3. päivänä 1904 seuraavasti: "Waltuusmiesten puheenjohtaja toht. von Heideken lyhyessä puheessa toi ilmi ne ilon ja kiittolisuuden tunteet, mitä tämä arwaamaton lahjoitus on herättänyt Turun kuntalaisten powessa. Turun kunta on ollut siitä onnellinen, että se on saanut arwokkaita ja jalomielisiä lahjoituksia yhden toisensa perään ja kun taas tällä kertaa olemme saanut näin kauniin lahjoituksen, ei voi sanoa kumpi on suurempi, lahjan arwo waiko sen ihanteellinen tarkoitus. Kuwaituaan sen jälkeen taidemuseon merkitystä paikkakunnalle ja erittäin nousevalle sukupolwelle huomautti puhuja, että lahjoittajat, weljekset Dahlström täten jälkimaailman silmissä tulewat esiintymään sekä lahjoittajina että myös kaswattajina."
- 1904 52 "Turun taidemuseon awajaisnäyttely". *Uusi Aura*, sunnuntaina 1. toukokuuta 1904.
- 1904 24 "Taidenäyttely". *Turun Lehti*, torstaina toukokuun 12. päivä 1904.
- 1904 61 "Kirje Turusta 282", *Uusi Aura*, N:o 111 A, Sunnuntaina Toukokuun 15 p:nä 1904.
- 1905 25 "Konstföreningens i Åbo utlottning förgick i går kl. 6 e. m. och deltego i densamma 7 ständiga och 1,021 årsmedlemmar. De utlottade 50 konstvärkens totalvärde utgjorde 8,153 mark. Resultatet af lottningen blev följande: - ." *Åbo Tidning*, den 5. juni 1905.
- 1905 50 Storstrejken i Åbo. Grupporträtt av arbetare uppställda framför Stadshuset i Åbo, Auragatan 2. Foto: Carl Johan Schoultz (1849-1923). Åbo Akademis bildsamlingar.
- 1905 48 Storstrejken i Åbo. Strejkkomitténs sammanträde i Stadshuset. Åbo Akademis bildsamlingar.

- 1905 55 ”1905. Suurlakko-vuosi”. Sulho Lehtonen, *Turun Työväenyhdistys 1887-1912. Turun Työväenyhdistyksen 25-vuotis toimintakertomus*. Turku: Sosialistin Kirjap.-Osuusk. i.l. 1912.
- 1906 6 A. N., ”Hökkeliä Turusta”. *Suomen teollisuuslehden Kotitaide* n:o IX, 1906.
- 1908 *Takakannen kuva/bakre pärmens bild:*
 ”Huomattava uutuus! Viljanlajittelija ”Tarkka” on uusi patentin saanut viljanlajittelija, suomalaista keksintöä. *Tarkka* lajittelee viljan, joka ennestään on akanoista puhdistettu, neljään eri lajiin, nimittäin: roskat ja tyhjät jyvät yhteen, rikkaruohonsiemenet, tähkät ja painavemmat roskat toiseen, pienemmät jyvät ja isommat rikkaruohonsiemenet kolmanteen, ja isommat ja täysipainoiset jyvät neljanteen osaan.” *Uusi Aura*, N:o 194, 1908.
- 1908 72 Lenin työskentelee Genèven kirjastossa *Materialismi ja empiriokritisismi* -kirjansa parissa vuonna 1908. V. I. Lenin, *Materialismi ja empiriokritisismi*. Moskova: Kustannusliike Edistys 1975. ”Bazarov, kuten kaikki machilaiset, kompastuu siinä, että sotkee inhimillisten aika- ja avaruus-käsitteen muuttuvuuden, niiden erittäin suhteellisen luonteen, sen tosiasian muuttumattomuuden kanssa, että ihminen ja luonto ovat olmassa ainoastaan ajassa ja avaruudessa, kun taas pappien keksimät sekä ihmiskunnan tietämättömien ja poljettujen joukkojen mielikuvituksen ylläpitämät olennot ajan ja avaruuden ulkopuolella ovat sairaalloista fantasiaa, filosofisen idealismin päänäpistöjä, kelvottoman yhteiskuntajärjestelmän kelvotonta tuotetta. Tieteen oppi aineen rakenteesta, ravinnon kemiallisesta kokoonpanosta, atomista ja elektronista voi vanhentua ja vanhentuukin joka päivä, mutta se totuus, että ihminen ei voi ravita itseään ajatuksilla eikä synnyttää lapsia pelkän platonisen rakkauten avulla, ei voi vanhentua. Filosofia, joka kieltää ajan ja avaruuden objektiivisen todellisuuden, on yhtä järjetöntä, sisäisesti mätää ja valheellista kuin näiden mainittujen totuuksien kieltäminen.” (s. 267-268).
- 1900-t 8 Aurakatuja jatketaan taidemuseolle. Auragatan fortsättes till Konstmuseet.
- 1909 20 Mälte’in kuja. Näkymä Puolalanmäeltä kohti Ryssänkirkkoa. Turun maakuntamuseo/ A. Richardtson.

- 1909 9 Tuurepori, Puolalanmäki. Turun maakuntamuseo/A. Richardtson.
- 1910-l 10 Katunäkymä Puolalanmäeltä, Tuurepori, eteläkortteli 214 (nykyinen Tornikatu 1). Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 11 Pihanäkymä Puolalanmäeltä, talo n:o 246^{1/2}. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 12 Pihanäkymä Puolalanmäeltä, talo n:o 208. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 13 Katunäkymä Puolalanmäeltä. Oikealla talon n.o 209 mallastamo, ylempänä talo 246^{1/2}; vasemmalla talot n:o 215 ja 247^{1/2}. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 14 Pihanäkymä Puolalanmäeltä, talo n:o 219. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 15 Katunäkymä Puolalanmäeltä. Oikealla talo n:o 219, vasemmalla n:o 216. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 16 Katunäkymä Puolalanmäeltä. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 17 Pihanäkymä Puolalanmäeltä, talo n:o 222. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 18 Katunäkymä Puolalanmäeltä. Turun maakuntamuseo.
- 1910-l 19 Pihanäkymä Puolalanmäeltä, talo n:o 246. Turun maakuntamuseo.
- 1910-t 32 Enligt Konstföreningens i Åbo aktiebrev från 1910-talet.
- 1910 58 *Sampo* (Försäkringstidskrift utgiven av ömsesidiga försäkringsanstalten Sampo) n:o 2 (6) 1910.
- 1910 68 *Sampo*, n:o 4 (8) 1910.
- 1910 56 *Sampo*, n:o 8 (12) 1910.

- 1911 59 ”Det är bättre att fastknyta repet i den övre fönsterbalken än nedtill, då en ovig och ovan person har ganska svårt att kliva ut genom fönstret och hasa sig ned utan hjälp av ett uppifrån nedhängande stöd.” När elden är lös. *Sampo* , n:o 15 1911.
- 1916 23 Axel Haartman, *Konstföreningen i Åbo. En redogörelse för föreningens verksamhet 1891–1916.* Åbo 1916.
- 1917 54 Vapauden päivä Turussa 27.3.1917. Kauppatori. Turun maakuntamuseo.
- 1917 53 Vapauden päivä Turussa 29.3.1917. Kulkue yltämässä Auransiltaa. Turun maakuntamuseo.
- 1917 51 Turun työväki piiritti 30.5.1917 kaupunginvaltuuston saadakseen sen noudattamaan tahtoaan. Piirityksessä oli mukana työväenluokan lakkokaarti. Turun maakuntamuseo.
- 1917 47 *Magnus Dahlströms praktalbum.* Åbo Akademis bildsamlingar. Dahlströms samlingar.
- 1917 62 Kauppaliikkeiden ryöstö miliisilakon aikana 15.–19.12.1917. ”Butikernas träpansar anläggas. – En bild från Slottsgatan med byggnaderna mellan Saluhallen och Kristinegatan.” *Åbo Underrättelser*, onsdagen den 19 december 1917.
- 1917 60 Kauppaliikkeiden ryöstö miliisilakon aikana 15.–19.12.1917. ”Den stora förödelser. – Interiör från Strandells herrekiperingsaffär.” Pöbelväldet i Åbo. Vad staden får uppleva under tider av socialdemokratiskt våld. *Åbo Underrättelser*, onsdagen den 19 december 1917; ”Millaiseen siivoon roistot jättivät Strandellin liikkeen. (Wahingot 300 tuh. mk.)”. Kuvia hävityksestä Turussa. *Turun Lehti*, lauantaina joulukuun 22. p:na 1917.
- 1917 66 Kauppaliikkeiden ryöstö miliisilakon aikana 15.–19.12.1917. ”Där banditerna härjat – Åbo Hatt- och Mössaffär i hörnet av Eriks- och Kristinegatorna.” Pöbelväldet i Åbo. Vad staden får uppleva under tider av socialdemokratiskt våld. *Åbo Underrättelser*, onsdagen den 19 december 1917; ”Hävitys Turun Hattu- ja Lakkiliikkeessä. (Wahingot 125 tuh. mk.)”. Kuvia hävityksestä Turussa. *Turun Lehti*, lauantaina joulukuun 22. p:na 1917.

- 1917 65 Kauppaliikkeiden ryöstö miliisilakon aikana 15.–19.12.1917. ”En typisk ’pöbelväldes-fasad’ – Börshörnet efter våldet.” *Åbo Underrättelser*, onsdagen den 19 december 1917; ”Centrumin’ talon akkunat peitetyt laudoilla. (Yhteensä 13 suurta akkunaa rikottu.)”. Kuvia häwityksestä Turussa. *Turun Lehti*, lauantaina joulukuun 22. p:nä 1917.
- 1917 64 Kauppaliikkeiden ryöstö miliisilakon aikana 15.–19.12.1917. ”En Åbo-vy för dagen – Man fäste sig särskilt vid det barackartade utseendet av huset till höger.” *Åbo Underrättelser*, onsdagen den 19 december.
- 1917 63 ”Vi nämna här nedan de ungefära belopp, till vilka man i några affärer värderat den stulna egendomen: [...] I dessa belopp äro icke medräknade värdet av mångfalden av sönderslagna fönsterrutor, stora skådefönster, vilka var för sig uppskattats till tusentals mark och under nuvarande förhållanden absolut icke utan oerhörda kostnader kunna ersättas.” *Åbo Underrättelser*, tisdagen den 18 december 1917.
- 1917 37 *Åbo Underrättelser*, tisdagen den 18 december 1917.
- 1917 67 Akkunain laudotus. *Turun Lehti*, torstaina joulukuun 20 p:nä 1917.
- 1917 33 ”Den nuvarande tiden gör det nödvändigt att försäkra sitt liv och detta gäller icke blott familjefader utan även envar, som har att draga försorg om sina egna. Med tillhjälp av livförsäkring kan de efterlevandes utkomst bäst tryggas i fall av försäkringstagarens förtidiga död, varförutom man genom densamma gör besparingar för ålderdomen. Med försäkringen kan även förenas en livränta för invaliditetsfall.” *Åbo Underrättelser*, torsdagen den 20 december 1917.
- 1917 58 Silminnäkijän kuvaus roswojen toiminnasta. ”Eräs henkilö, joka ikkunastaan Aura-kadun warrella katseli tapahtumia, on ilmoittanut siitä seuraawaa: ’Klo 12 aikaan yöllä seisokeli Aura- ja Linnankadun kulmauksessa kymmenkunta ulsteri-takkeihin puettua, lippalakkista miestä – .’” *Turun Lehti*, torstaina joulukuun 20 p:nä 1917.
- 1918 55 ”Työväestö juhلاميelenosoitukselle! Kaikki työläiset liikkeelle! Suomen itsenäisyyden

- johdosta! Wenäläisten towerien kunniaksi! Kansanwallan puolesta ja porwarien sortowaltaa vastaan!” *Sosialisti*, perjantaina 18 p. tammikuuta 1918.
- 1918 26 *Sosialisti*, lauantaina 23 p. helmikuuta 1918. Piirrookset Edwin Lydén.
- 1918 45 Turun vapautuspäivä: valkoiset ottavat kaupungin haltuunsa 12.4.1918. Turun maakuntamuseo.
- 1940 86 Walter Benjamin, ”Historian käsitteestä”. *Messiaanisen sirpaleita. Kirjoituksia kielestä, historiasta ja pelastuksesta*. Toim. Markku Koski, Keijo Rahkonen, Esa Sironen. Jyväskylä: Kansan sivistystyön liitto/Tutkijaliitto 1989.
- 1957 7 Eino Jutikkala, *Turun kaupungin historia. Toinen nide 1856-1917*. Turku: Turun sanomalehti ja kirjapaino osakeyhtiö 1957.
- 1957 74 Aurakatu 15 – Tornikatu 6 Aurakadun puolelta valokuvattuna. Turun maakuntamuseo/ C. J. Gardberg.
- 1977 79 ”Se, että Leninin patsas sijoitettiin Puolalanmäelle eikä Käsityöläiskadun ja Puutarhakadun kulmaan, missä Leninin varsinainen piilopaikkatalo sijaitsee, johtuu käytännöllisistä syistä. Puolalanmäellä patsas on keskeisellä paikalla. Siellä on myös tilaa isompimpien valtuuskuntien käynneille. Leninin varsinaista yöpymistaloa ei ole suunniteltukaan historialliseksi muistoksi. Se on sattunut jäämään, kun Turku on purkanut joukoittain muita samanikäisiä puutaloja.” *Turun Päivälehti*, 15.11.1977.
- 1977 78 ”Puurtaja”. Turun piirustuskoulun *Piirtäjä*-lehti 1977-78. Turun taideyhdistyksen arkisto.
- 1977 82 ”Puurtaja”. Turun piirustuskoulun *Piirtäjä*-lehti 1977-78. Turun taideyhdistyksen arkisto.
- 1977 83 ”Puurtaja”. Turun piirustuskoulun *Piirtäjä*-lehti 1977-78. Turun taideyhdistyksen arkisto.
- 1982 85 Paavo Haavikko, *Rauta-aika*. Helsinki: Otava 1982.

- 1984 79 ”VI. Leninin lähellä Turun taidemuseota sijaitsevaa muistomerkkiä tuhrittiin maalilla 31.5.-1.6. välisenä yönä. Sekä rintakuva että graniittijalusta on kaupungin toimesta puhdistettu. Graniittijalustan puhdistamisessa käytettiin hiekkapuhallusta. [...] Rakennustoimenjohtajan sijainen Martti Revola on patsaan tarkemman kontrollin osalta ilmoittanut, että muistomerkin vartiointi voidaan järjestää keskeytymättömänä kolmivuorotyönä, jolloin kustannukset ovat noin 30 000 markkaa kuukaudessa. [...] Mahdollisen vaihtojalustan hankinta on Revolan mukaan noin 100 000 markan suuruusluokkaa, mutta vaihtojalustan nopea käyttö ja erikoisesti pronssisen pään vaihtaminen uuteen jalustaan on varmasti niin ongelmallista, ettei tällaista vaihtoehtoa uskalleta suositella.” Patsaita tuhritaen Turussa. Tarkempi kontrolli 30 000 markkaa patsasta kohden. *Länsiranta* 1.8.1984.
- 1991 80 Leniniä pestään tervasta ja höyhenistä. Kuva: Turun Sanomat/Kalle Ipatti.
- 2003 76 *Turun taidemuseo, korjaustyö, julkisivu lounaaseen 17.02.2003*. Turun kaupungin rakennuslautakunta 27.02.2003, työnumero 9902, muutos AT F00-02. Turun kaupungin rakennusvalvontatoimisto/Arkisto.
- 2003 81 Turun taidemuseo 6.5.2003. Kuva: Turun Sanomat/Timo Jerkku.
- 2003 81 ”Taidemuseon julkisivusta irrotettu rakennuskivimurske osoittautui Oulun aluetyöterveyslaitoksen testauksissa myrkylliseksi. Siitä löytyi pah- eli polysyklisiä aromaattisia hiilivety-yhdisteitä. Rakennuskivijäte on myrkyllistä, mikäli pah-yhdisteitä on enemmän kuin 200 milligrammaa kilossa. Taidemuseon jätteessä suurimmat pitoisuudet oli 500 milligrammaa kilossa. [...] Aikanaan varmasti museon korjausta käsittelevän lisärahanomuksen saava Turun kiinteistölautakunta tutustui keskiviikkona muoviin käärityn museorakennuksen julkisivuun. Hissimatka ylös kattorakenteille näytti kerros kerrokselta julkisivun surkean kunnon. – Kakkostornissa kasvoi graniittilohkareitten välissä sammalta, jopa koivuja. Tornin heiluu ihan käsin kosketeltaessa, sillä tukipuut ovat lahoja, Soramäki kertaa havaintoja. [...] Nyt julkisivun graniittilohkareitinnostellaan pala palalta pois, sillä niiden alla oleva laasti, joka on kiinnittänyt tiilet graniittiin, on enää pelkkää pölyä. Sen jälkeen tiiliä piikataan viisi senttiä, jotta graniitin ja tiilen välin

saadaan mm. ilmastointikanavat. Juuri ilmastoinnin puute on tehnyt pahaa jälkeä pinnan alla liki sadan vuoden ajan.” *Kotimaa* 27.3.2003.

- 2004 75 ”10.12.2004 Viimeiset pronssikirjaimet graniittijalustan sivusta hakattu pois. [Puhelinsoittoilmoitus/Visa Suonpää; WAM/iltavahtimestari ----- kävi heti paikalla ja keräsi talteen jäljellä olevat kirjaimet (ovat nyt museossa). ----- myöskin ilmoitti että patsaan jalustassa on nyt ainoa yksi merkki – numero ’1.’” Wäinö Aaltosen Museon arkisto.
- 2005 41 Toukokuussa 2004 museon työharjoittelija poisti tombolasta kuolleiden jäsenten arpailut. Teosarvontaa suoritettaessa kaikki voittaneet lipukkeet tarkistetaan, ja lipuke poistetaan, jos voittanut henkilö on kuollut tai eronnut yhdistyksestä. Tieto jäsenen kuolemasta saadaan tavanomaisesti omaisilta. Jos posti palautuu toistuvasti takaisin museolle, on syytä epäillä henkilön kuolleen. Turun taidemuseon tiedonanto 12.4.2005.
- 2005 22 To’mbola (ital. [1880], av *tombolare*, tumla över ända), hjul 1. urna, varur vid nummer lotteri lotterinumren dragas; även lotteriet självt. (*Bonniers Konversations Lexikon*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag 1927.). Suomeksi *tombolare* voidaan kääntää esimerkiksi: heittäytyä, heittää mullin mallin, kaataa kumoon, kaatua, keikahtaa, keikauttaa, kellahtaa, kompastua, kupsahtaa, luhistua. panna sekaisin, piehtaroida, pudota, romahtaa, rynnätä, syöksyä, heittää kuperkeikkaa, heittelehtiä, vyöryä; epäjärjestys, kaatuminen, keikahdus, kellahdus, kuperkeikka.

LIITTEET
BILAGOR

LIGHTS ALL ASKEW IN THE HEAVENS

Men of Science More or Less
Agog Over Results of Eclipse
Observations.

EINSTEIN THEORY TRIUMPHS

Stars Not Where They Seemed
or Were Calculated to be,
but Nobody Need Worry.

A BOOK FOR 12 WISE MEN

No More in All the World Could
Comprehend It, Said Einstein When
His Daring Publishers Accepted It.

New York Times, Nov. 10, 1919

Suomen kansallisbiografia 2, Helsinki: SKS 2003.
Dahlström, Ernst (1846-1924) ja Magnus (1859-1924)
teollisuuden harjoittajia, suurlahjoittajia

Ernst ja Magnus Dahlström jatkoivat menestyksekkäästi isänsä perustaman kauppahuoneen hoitamista ja toimivat laajalti muidenkin teollisuus- ynnä muiden yritysten johtolimissä. He tulivat tunnetuksi myös merkittävänä lahjoittajana, ja heidän panoksensa oli huomattava erityisesti Turun Taidemuseota ja Åbo Akademiä perustettaessa.

Käytyään koulunsa ja toimittuaan harjoittelijana Viipurissa Ernst Dahlström palasi kotikaupunkiinsa Turkuun isänsä Carl Magnus Dahlströmin kauppahuoneen kirjanpitäjäksi 1869. Isänsä sairastuttua hän otti kolme vuotta myöhemmin koko liikkeen hoidettavakseen. Toiminimi C. M. Dahlström oli tuolloin kehittynyt kauppahuoneesta merenkulkua ja teollista toimintaa harjoittavaksi yritykseksi, ja Dahlström siirsi painopistettä yhä enemmän teollisuuteen. Nuorempi veli, Stuttgartissa opiskellut Magnus Dahlström tuli mukaan liikkeen hoitoon 1881. Veljesten toiminta sekä yrityselämässä että suurlahjoittajana oli niin saumatonta ja yksimielistä, että usein heidän osuuttaan on mahdotonta erottaa toisistaan. He saivat puolisoikseen sisarukset: Ernst Dahlström avioitui Rosina Julinin ja Magnus Dahlström Ellen Julinin kanssa.

Toiminimi C. M. Dahlströmillä oli osuuksia useissa teollisuusyrityksissä. Näistä merkittävin oli sekä taloudellisesti että Ernst Dahlströmille henkilökohtaisesti osuus 1873 perustetussa Kymin Osakeyhtiössä, josta 1900-luvun alkuvuosikymmeninä kasvoi Suomen suurin paperiteollisuusyhtiö. Ernst Dahlström nimitettiin 27-vuotiaana yrityksen ensimmäiseksi toimitusjohtajaksi, mitä tehtävää hän hoiti 31 vuotta, osin Turun pääkonttorissa, osin Kuusankosken tehtaalla.

Ernst Dahlströmillä oli johtotehtäviä useissa muissakin yrityksissä. Hän istui muun muassa Littoisten verkatehtaan, Akaan höyrysahan, Vartsalan höyrysahan ja Auran sokeritehtaan johtokunnissa. Konepaja- ja telakkateollisuuden alalla hän toimi esimerkiksi Turun uuden konepajan toimitusjohtajana sekä Crichtonin ja Vulcanin johtotehtävissä. Lukuisista veljesten määräysvaltaan kuuluneista yhtiöistä Magnus Dahlström oli johtavassa asemassa ainakin Auran sokeritehtaassa 1900-1918.

Merenkulun alalla Dahlströmit jatkoivat kauppahuoneen perinteitä ja perustivat muun muassa Transito-yhtiön 1905. Se oli ensimmäinen suuri turkulaisyritys, joka käytti höyrylaivoja massatavaran, lähinnä puun ja hiilen, kuljettamiseen. Pankki- ja vakuutuslalla Dahlströmit olivat perustajajäsenenä ja johtotehtävissä useassa uudessa yrityksessä. Henkivakuutusyhtiö Fennia (1905), jälleenvakuutusyhtiö Verdandi (1905) ja keskinäinen vakuutusyhtiö Sampo (1907-1909) jatkoivat Turun vanhoja vakuutusperinteitä. Verdandi aloitti palovakuuttajana, mutta erikoistui

pian jälleenvakuutuksen alalle ja muutettiin 1920-luvun alussa henkivakuutusyhtiöksi. Erikoistuneen vakuutustoiminnan rinnalla Sampo edusti Suomessa uutta ajattelua, jossa sama vakuutuslaitos tarjosi asiakkailleen useita erilaisia vakuutuksia.

Ensimmäisen maailmansodan aikana useissa yhtiöissä tehtiin omistajanvaihdoksia ja muita järjestelyjä, joilla veljekset joko siirtyivät aktiivisen johtajan asemasta osakkeenomistajiksi tai irtautuivat niistä kokonaan.

Dahlströmien monipuoliset kulttuuriharrastukset ja taiteiden tukeminen saivat 1890-luvulta lähtien yhä suuremman osan heidän elämässään. Vuonna 1895 Ernst ja Magnus lahjoittivat – tuolloin vielä nimettöminä – Turun kaupunginvaltuustolle 150 000 markkaa kirjasto- ja taidemuseotalon rakentamista varten. Kun kauppaneuvos Fredric von Rettig ilmoitti 1897 lahjoittavansa kirjastotalon, Dahlströmien lahjoitus käytettiin kokonaisuudessaan taidemuseon rakentamiseen. Arkkitehtikilpailun voitti Gustaf Nyström, ja keskeiselle paikalle Puolalanmäelle valmistunut graniittilinna vihittiin käyttöön 30.4.1904. Museoon sijoitettiin Turun Taidyhdistyksen kokoelmat ja piirustuskoulu.

Veli-Matti Pussinen

